

15. 4. 2025

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Zákaz nepřiměřených smluvních ujednání v B2B datových smlouvách dle Aktu o datech

V poslední době lze vyzorovat vzrůstající tendence Evropské unie chránit nejen spotřebitele jakožto slabší smluvní stranu, ale také i podnikatele ve vztahu k silným hráčům na trhu. Tento trend je nepřekvapivě čím dál víc patrný zejména v oblasti poskytování digitálních a datových služeb. Brzy se po bok již účinných nařízení regulujících tyto služby (například nařízení DSA, DGA či P2B) zařadí i takzvaný Akt o datech (Data Act)[1], který mimo jiné zavede zákaz nepřiměřených smluvních ujednání v adhezních smlouvách mezi podniky.

Data Act, který vstoupí v účinnost dne 12. září 2025, reguluje několik oblastí týkajících se nakládání s daty, přístupu k nim, jejich sdílení ve vztazích B2C, B2B i B2G, podpory interoperability i pravidel na jejich ochranu. Obecně je jeho cílem podpora spravedlivé datové ekonomiky a fungujícího datového trhu v EU. Národním gestorem pro implementaci Data Actu je v České republice Ministerstvo průmyslu a obchodu.

Uvedené nařízení je skloňováno zejména pro regulaci oblastí týkající se osobních či neosobních dat z takzvaných připojených výrobků (čímž jsou myšleny IoT zařízení - Internet of Things), a služeb (zejména softwarových) s nimi spojených. Data Act umožňuje nejen přístup k těmto datům ze strany jejich přímých uživatelů, ale zavádí i pravidla pro sdílení takových dat mezi podniky se souhlasem uživatele. Akt o datech má ale širší působnost, jelikož si klade za cíl být obecnou (základní) regulací pro povinné sdílení dat založené na základě práva členského státu nebo práva EU.

Data Act se přitom má týkat:

- výrobců připojených výrobků uvedených na trh EU nebo souvisejících služeb;
- uživatelů připojených výrobků nebo souvisejících služeb v EU;
- držitelů dat, bez ohledu na jejich místo usazení, kteří zpřístupňují data příjemcům dat v EU;
- příjemců dat v EU, kterým jsou data zpřístupněna;
- dalších subjektů – jako jsou subjekty veřejného sektoru žádající držitele dat o zpřístupnění dat, poskytovatele služeb zpracování dat bez ohledu na místo jejich usazení.

Pokud zůstaneme ve vztazích B2B článek 8 kapitoly III. Data Actu stanoví, že pokud ve vztazích mezi podniky je držitel dat povinen na základě právních předpisů zpřístupnit data příjemci dat, musí tak učinit za **spravedlivých, přiměřených a nediskriminačních podmínek a transparentním způsobem v souladu s touto kapitolou III a kapitolou IV. (viz dále)**. Kapitola III. se přitom má vztahovat *na veškerá data soukromého sektoru, na něž se vztahují zákonné povinnosti sdílení dat*[2].

Pravidla týkající se nepřiměřených smluvních ujednání mezi podniky jsou obsažena pak v kapitole IV. Data Actu (článku 13) a vztahují se na:

- podniky, kdy podnikem přitom Data Act rozumí fyzickou nebo právnickou osobu, která v souvislosti se smlouvami a postupy, **na něž se vztahuje toto nařízení**, jedná za účelem, který souvisí s její obchodní činností, podnikáním, řemeslem nebo povoláním,

- **na veškerá data soukromého sektoru, která jsou přístupná a využívána na základě smluv mezi podniky**[\[3\]](#). Zde již oproti působnosti kapitoly III. vidíme posun do mnohem obecnější a širší roviny a autorka zde vidí nejasnosti ohledně toho, na které smlouvy vlastně kapitola IV. může dopadat, tj. zda na veškeré datové smlouvy B2B nebo jen smlouvy, které se týkají povinného zpřístupňování a sdílení dat předvídaného Data Actem (viz také shora uvedenou definici podniku).

Ačkoliv Data Act deklaruje, že strany mají nadále smluvní svobodu sjednat si přesné podmínky pro zpřístupnění dat, zavádí zároveň zákaz nepřiměřených smluvních ujednání ve smlouvách, které jsou postaveny na principu „ber nebo nech být“, tedy v adhezních smlouvách. Pro takové smlouvy je typické, že jedna strana je v silnější vyjednávací pozici, a tak druhá strana „chtě nechtě“ musí přijmout i taková ustanovení, která by mohla narušit oprávněný obchodní zájem této slabší strany. Posouzení (ne) přiměřenosti by mělo být aplikováno na ta ustanovení smlouvy, která:

- jsou uložena jednostranně a druhá strana nemůže obsah ovlivnit navzdory snaze o vyjednávání (důkazní břemeno přitom spočívá na straně, která ujednání jednostranně uložila) a
- se vztahují na přístup k datům, využívání dat, odpovědnosti za data a prostředky nápravy v případě porušení nebo zániku povinností v souvislosti s daty, tedy jiné části smluvních ujednání nejsou dotčeny.

Smluvní strany přitom nesmějí vyloučit ujednání celého článku 13 (kapitoly IV.), ani se od něj odchýlit nebo měnit jeho účinky. Smluvní ujednání, která je nepřiměřené, přitom není pro slabší smluvní stranu (tj. stranu, již bylo ujednání jednostranně uloženo) závazné. Důležitým předpokladem také je, že jsou taková ustanovení zakládající nepřiměřené smluvní ujednání od ostatních oddělitelná.

Co jsou nepřiměřená smluvní ujednání

Smluvní ujednání je nepřiměřené, pokud je takové povahy, že se jeho použití v rozporu se zásadami dobré víry a poctivého jednání podstatně odchyluje od poctivých obchodních zvyklostí v oblasti přístupu k datům a jejich využívání. Zejména se jedná o taková ujednání, která mají za cíl nebo účinek:

- vyloučit nebo omezit odpovědnost strany, která ujednání jednostranně uložila (tj. silnější strany), za úmyslné jednání nebo hrubou nedbalost;
- vyloučit prostředky nápravy v případě neplnění smluvních závazků takovou stranou nebo její odpovědnosti za porušení závazků;
- poskytnout takové silnější straně výlučné právo určit, zda jsou poskytnutá data v souladu se smlouvou, nebo vykládat některé ze smluvních ujednání;

Dále se za taková nepřiměřená smluvní ujednání považují ta ujednání, která mají za cíl nebo účinek:

- neúměrně omezovat prostředky nápravy v případě porušení závazků, odpovědnosti za porušení, nebo rozšiřují odpovědnost podniku ve slabší pozici;
- umožnit silnější straně přístup k datům slabší smluvní strany a jejich využívá způsobem který významně poškozuje její oprávněné zájmy;
- bránit slabší smluvní straně používat data, která vytvořila, nebo ji ve využívání omezovat tak, že není schopna data adekvátně využívat nebo k nim mít přístup, kontrolovat je či je zhodnotit;
- bránit slabší straně ukončit dohodu v přiměřené lhůtě;

- bránit slabší smluvní straně získat kopii jejich dat;
- umožnit silnější straně ukončit smlouvu s nepřiměřeně krátkou výpovědní lhůtou s přihlédnutím k možnosti druhé strany přejít na alternativní službu a k finanční újmě, která tím slabší smluvní straně vznikne (s výjimkou závažných důvodů);
- umožnit silnější smluvní straně podstatně změnit cenu nebo jinou podstatnou podmínku, aniž by pro takovou změnu byl ve smlouvě uveden platný důvod a právo druhé strany smlouvu ukončit. Je však možné, aby silnější smluvní strana ve smlouvě na dobu neurčitou uvedla platný důvod pro jednostrannou změnu, přičemž musí takovou změnu v přiměřené lhůtě oznámit druhé smluvní straně a dát jí možnost smlouvu bezplatně ukončit.

Další ustanovení s dopady na smluvní ujednání mezi držiteli a příjemci dat můžeme najít také v **kapitole III. Data Actu** týkající se například zákazu diskriminace, poskytnutí kompenzace za zpřístupnění dat, řešení sporů nebo technických opatření. Podle článku 12 Data Actu by totiž smluvní ujednání v dohodě o sdílení dat, která v neprospěch jedné strany nebo případně v neprospěch i uživatele vylučují použití této kapitoly III., nebo se od ní odchylují či mění její účinek, nebyla pro tuto stranu závazné.

Do budoucna také Data Act předvídá, že by Evropská komise mohla přijmout nezávazná vzorová smluvní ujednání pro smlouvy o sdílení dat mezi podniky.

Mgr. Lenka Hanková,
advokátka / Senior Associate

Rödl & Partner

Rödl & Partner

Platněřská 2
110 00 Praha 1

Tel.: +420 236 163 111
e-mail: lenka.hankova@roedl.com

[1] Nařízení 2023/2854 Evropského parlamentu a Rady o harmonizovaných pravidlech pro spravedlivý přístup k datům a jejich využívání a o změně nařízení (EU) 2017/2394 a směrnice (EU) 2020/1828 (nařízení o datech), k dispozici >>> [zde](#).

[2] Viz článek 1 dst. 2 písm. b) Data Actu

[3] Viz článek 1 odst. 2 písm. c) Data Actu.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Prekluze důvodu neplatnosti VH](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)
- [Proč dnes více než polovina M&A transakcí ve střední Evropě nekončí podpisem](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. - zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)